— LA PROCURATURA REPUBLICII MOLDOVA —

Realizarea legilor lingvistice:

Să fi învățat cite un cuvînt în fiecare zi,

azi toți vorbeam în limba de stat

obabil, mulți își mai esc încă de acea Mare sare Națională la care su- mii de oameni, veniți pitală din toate colțurile blicii, au votat pentru de- irea limbii române ca de stat și revenirea ei rafia latină. Voința popo- s-a încununat cu adop- de către deputații a Le- multașteptate «Cu pri- la statutul limbii de stat publicii Moldova», «Cu re la revenirea limbii loveneşti la grafia latină» Cu privire la funcționarea lor vorbite pe teritoriul ublicii Moldova». Cu fusese aprobat și Progra- complex de stat pentru rarea funcționării limbi vorbite pe teritoriul Re- licii Moldova. Dorinței stre i s-a pus o bază juri solidă, ea devenind de incoace o obligație.

la acel eveniment isto- -au scurs peste o mie de Chiar să fi învățat numai un cuvînt în fiecare zi, toți am fi vorbit în limba stat. Bucuria recuceririi ității s-a rostogolit pe va- entuziasmului de la un la altul al țării. Prin orășele și orașe au în- să funcționeze cursuri iale de studiere a limbii ane. Au fost create comi- ii funcții de control asupra zării Programului com- de stat. S-au stabilit eta- de îndeplinire a legilor numite, sarcinile ce le re- au ministerelor, departa- elor, organizațiilor etc. lîngă Academia de Științe oldovei a fost fondat Cen- republican de terminolo- Mari speranțe ne pu- în activitatea Comisiei ublicane pentru controlul ra realizării Programului plex...

n definitiv, entuziasmul, inut prin măsuri e- este deficiente. [illegible] să des- mele r[illegible] Cu atît mai t, cu cît, după cum se bilise, din numărul total elor plasați în cîmpul mun- 470 mii nu posedau deloc de stat, sau 26 la sută. orm de mare, comparativ, și numărul persoanelor degate să cunoască limba stat în virtutea exercitării dicțiilor de serviciu: în cad Departamentului de Stat ntru Arhitectură și Urba- tică, — 88 procente, Mi terului Informaticii, Infor- ției și Telecomunicațiilor 53, Departamentului de t pentru Statistică — 51, ademiei de Științe — 48, nisterului Transportului — procente ș. a. m. d. 221 mii de persoane (47%) cei care nu cunoșteau lim- de stat și-au exprimat do- ța s-o însușească, în acest o fiind create grupuri spe- le. Da, nici măcar jumăta- n-au dorit să ne cunoască nba. Totuși, începutul era omitător. Din păcate, mai oi s-a produs o ruptură. nd? Unde? Cum? E compli- să răspunzi la aceste în- bări. Probabil, cauze sînt i multe. Luînd în dezbate- problema executării legi- r cu privire la limba de stat, legiuI Procuraturii Re- blicii a scos în vileag une aspecte ale acestor cauze. Mai întîi de toate, la un ment dat a scăzut din fer- itatea și consecutivitatea re- izării practice a legilor res- ctive. În mare parte din cina că și-a încetat activi- ea, numai după cîteva luni la creare. Comisia repub- nă pentru controlul asup- realizării Programului com- ex de stat. Alta, similară, tot pe baze obștești, a apă- t abia în luna aprilie 1991. re așa și n-a mai făcut față rcinilor. Treptat s-au molip- de birocratism și comisiile spective de pe lîngă comite- le executive raionale.

Să nu uităm și de grevele potriva limbii în partea de -a țării. Această campanie știgată le-a reînviat multo speranța revenirii la stare lucruri din trecutul nu prea depărtat, ei ignorînd fățiș ile adoptate...

Drept rezultat, în anul 1990 numai 27 la sută din inițialii doritori de a însuși limba de stat au frecventat cursurile organizate special în acest scop. În anul 1991 numărul lor s-a redus și mai mult. Iar în multe colective nimeni așa și n-a mai dorit să însușească limba de stat. O mare parte din grupe cursuri și-au încetat activitatea. Deși, e de menționat acest lucru, din bugetul statului, în conformitate cu prevederile Programului complex, au fost alocate sume ponderabile de bani. Ce e drept, s-au făcut cheltuieli și pentru editarea, procurarea manualelor, dicționarelor, a milioacelor de imprimat cu caractere latine, traducerea sincronă a cuvîntărilor, a documentației în grafie latină etc. Rezultatele însă sînt destul de modeste, iar pe la alocuri de-a dreptul nule.

Un alt aspect al problemei este cultivarea limbii orale și scrise, asimilarea normelor de citire și scriere cu caractere latine, a terminologiei profesionale de către vorbitorii de limba română. Poate aici situația e mai bină? Cum ar fi, anume noi, moldovenii, cerem limbă de stat, grafie latină. Odată obținîndu-le prin lege, urma să ne suflecăm mînecile și să ne punem pe lucru. Sondajul efectuat a stabilit că inițial au dorit să-și aprofundeze cunoștințele în a scrie cu caractere latine 454 mii persoane. Au frecventat însă aceste lecții doar 47 mii (10 la sută din doritori). Mai apoi s-au întîmplat lucruri și mai stranii. Numai un singur exemplu. Imediat cum ziarele au trecut la grafia latină s-a și început opunerea. Deși, practic era necesar a învăța vreo patru norme principale de scriere și citire în grafie latină. Atitudinea ne caracterizează, nu-i așa?!

Controlul efectuat de către organele de procuratură demonstrează că relativ mai bine se îndeplinește articolul 12 al Legii «Cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova». În limba de stat se execută lucrul de secretariat în Parlament, Guvern, la multe ministere și departamente. Cu părere de rău, nu se poate spune același lucru despre subdiviziunile subordonate. Aici lucrul de secretariat, dispozițiile, corespondența, registrele, fișele se execută preponderent în limba rusă.

Din informațiile prezentate de către procurorii raioanelor și orașelor conchidem că insuficient activează și comisiile de control cu privire la executarea legilor lingvistice. Simțind lipsa de acțiuni din partea lor, un șir de cursuri de studiere a limbii de stat și-au încetat activitatea. De exemplu, anul trecut în raionul Criuleni au fost create 13 grupuri de însușire a limbii de stat, cu circa trei sute de ascultători. În prezent activează doar 4 grupe cu cîte 5—6 ascultători. În raionul Anenii Noi funcționau mai mult de 30 de grupe dintre care zece s-au destrămat mai apoi. Aceeași stare de lucruri s-a constatat și în raionul Călărași. Iar în orășelul Singerei nu mai funcționează nici un grup din cele 15 create inițial. Multe cursuri speciale și-au încetat activitatea și în capitala republicii. Cu toate acestea, comisia respectivă de pe lîngă primăria orașului Chișinău și-a redus acțiunile doar la cîteva ședințe, două seminare, dintre care unul a fost organizat în baza sesizărilor, înaintate de către procurorul orașului.

Controlurile întreprinse au arătat cît de penibilă este situația cu privire la funcționarea și introducerea limbii de stat în procesul de lucru la Compania «Air Moldova», Direcția Căi Ferate. În subdiviziunile acestor organizații nu au fost create cursuri de însușire a limbii de stat chiar de la bun început. Între textele afișelor, anunțurilor publice, de publicitate, alte informații vizuale predomină numeric cele scrise în limba rusă. Nu cunosc suficient limba de stat și lucrătorii din sfera de deservire a populației.

Încalcă prevederile legii și Camera Înregistrării de Stat de pe lîngă Ministerul Justiției. După lege denumirile ministerelor, departamentelor, instituțiilor, organizațiilor trebuie să fie executate în limba de stat și traduse mai apoi în limba rusă. Denumirile luate între ghilimele nu se traduc, ci se reproduc prin transliterație. Contrar însă acestor prevederi, Camera Înregistrării de Stat a înregistrat deja un șir de întreprinderi la bunul plac, cum ar fi «Promjeldortrans», «Braggi», «Dom», «Polius» și altele.

O stare alarmantă s-a creat în sistemul comercial al republicii. Multe denumiri de magazine sînt scrise numai în limba rusă, blanchetele, textele sigiliilor, ștampilelor, afișelor, textele de publicitate, de informare vizuală sînt executate în cea mai mare parte tot în limba rusă.

Insuficient se îndeplinește și prevederea legislației cu privire la scrierea numelor cetățenilor de naționalitate moldovenească fără schimbarea numelui de familie după gen și a numelui după tată fără sufix. Se motivează această încălcare prin faptul că lucrătorii respectivi se conduc de datele din pașaport...

Totuși, schimbări esențiale s-au produs în sistemul de învățămînt. A fost sporit numărul orelor de predare a limbii materne în școală, în programele de învățămînt ale instituțiilor medii de învățămînt și superioare, sînt prevăzute cursuri speciale de însușire a limbii de stat. În această perioadă s-au editat cîteva dicționare, îndrumare ortografice, literatură didactică necesară. Dar sînt și aici multe neajunsuri. Rămîne deocamdată nesoluționată problema instituțiilor mixte de învățămînt. La ora actuală mai există încă peste 300 instituții preșcolare mixte, multe dintre ele aflîndu-se în orașe și orășele, adică, anume acolo unde sînt posibilități reale, destul de favorabile întru reorganizarea lor în instituții monolingve.

O situație aparte s-a creat în școlile tehnico-profesionale. Disciplinele de specialitate se predau aici în limba rusă, fapt care influențează negativ asupra pregătirii viitorilor muncitori calificați.

Din cele afară de rău se realizează Programul complex de stat mai ales în raioanele de sud. Nu ajung învățători de limbă română, manuale, literatură didactică și de instruire. În prezent în această parte a republicii sînt lipsă 320 de pedagogi de limbă română, mulți dintre cei angajați n-au studiile corespunzătoare. E alarmant și faptul că aici nu ajung nici învățători de limbă găgăuză (200), bulgară (115).

Organele de procuratură țin permanent la control mersul realizării legilor lingvistice. Conducătorilor de ministere, departamente, întreprinderi, organizații, gospodării agricole li se înaintează sesizări, propuneri concrete de îndeplinire a legislației respective. Unii dintre ei sînt trași de către procurori la răspundere administrativă. Toate acestea dau într-o anumită măsură efectul scontat. Dovadă e și faptul că în urma controlurilor întreprinse de către organele de procuratură într-un șir de raioane au și avut loc ședințele executivelor, unde s-au luat în dezbatere problemele cu privire la executarea legilor lingvistice.

Colegiul Procuraturii a obligat organele de procuratură din raioane și orașe să țină permanent la control problema în cauză și să la toate măsurile prevăzute de lege întru ameliorarea stării de lucruri, îndeplinirea întocmai a legislației.

Vasile GUȚU.

O delegație ucraineană în Moldova

(Sfîrșit).

rainei a vizitat tabăra refugiaților din satul Ivancea, luînd cunoștință de mărturiile și suferințele lor.

În seara zilei de simbătă, pan Veaceslav Cernovil a luat cuvîntul la o emisiune a Televiziunii Naționale a Moldovei, în cadrul căreia s-a referit la cele văzute în localitățile afectate de conflict.

Duminică, oaspeții ucraineni s-au deplasat în localitățile din stînga Nistrului, unde au luat cunoștință de necesitățile și aspirațiile populației ucrainene din această zonă a Republicii Moldova. Totodată, ei și-au exprimat nedorința de a se întîlni cu liderii autoproclamatei republici nistrene, care, după cum a menționat pan Cernovil, prin ambițiile lor politice, încearcă să certe minoritățile naționale, care de-a lungul deceniilor au trăit în pace și bună vecinătate.

* * *

CHIȘINAU, 13. (Moldovapres). S-a încheiat vizita oficială întreprinsă în Moldova de Veaceslav Cernovil, copreședinte al mișcării ucrainene «RUH». În cadrul celor două zile de aflare în Moldova oaspetele ucrainean s-a deplasat în zona conflictului, s-a întîlnit cu un număr mare de refugiați de pe ambele maluri ale rîului Nistru, a stat de vorbă cu membri ai Parlamentului Republicii Moldova. Luînd cuvîntul la Televiziunea națională, Veaceslav Cernovil a calificat declarația Președintelui Ucrainei, Leonid Kravciuk, privind acordarea pentru Transnistria a autonomiei în componența Moldovei drept «eroare politică». Potrivit spuselor lui Cernovil este necesar să se găsească o altă soluție pașnică, care să nu afecteze integritatea teritorială a statului Moldova.

În solie la Kiev

Un grup de reprezentanți ai Comitetului refugiaților de pe lîngă Asociația Femeilor din Moldova — I. Vlaicu, V. Cuciuc și M. Uzicov s-au deplasat săptămîna trecută la Kiev cu misiunea de a informa opinia publică de aici în modul cel mai obiectiv despre evenimentele ce au loc în Moldova și despre adevăratele cauze ale conflictului din raioanele de est ale Moldovei. Delegația a fost primită cu multă căldură la Consiliul Central al Femeilor din Ucraina, de Veaceslav Cernovil, copreședinte al mișcării populare RUH din Ucraina, în cadrul acestor întîlniri kievenilor le-a fost prezentată o amplă și veridică informare despre adevăratele tendințe ale liderilor separatiști și protectorilor lor moscoviți, care urmăresc scopuri proimperiale. Refugiații au povestit despre suferințele lor, despre ticăloșiile gardiștilor și mercenarilor, care i-au silit pe mii de locuitori pașnici ai republicii să-și părăsească casele și să devină refugiați în propria lor țară.

După cum informează agenția Moldova-pres, delegația a fost primită, de asemenea, la rugăminea ei, la Sovietul Suprem al Ucrainei, unde a avut o întîlnire cu Iaroslav Kondratiev, președintele comisiei parlamentare pentru combaterea criminalității și respectarea legalității, și Albert Korneev, președinte interimar al comisiei pentru problemele suveranității și relațiilor interetnice. Discuțiile s-au desfășurat într-o atmosferă circumspectă, ceea ce denotă că parlamentarii ucrainenei dispun numai de informațiile tendențioase, preluate din mijloacele de informare în masă ale Moscovei, precum și de la postul de radio al separatiștilor și din ziarele republicii-fantomă. S-a menționat că, spre deosebire de Republica Moldova, liderii de la Tiraspol depun eforturi pentru deschiderea unei reprezentanțe în Ucraina. În acest context sînt necesare contacte mai strînse între organele puterii de stat ale Moldovei și Ucrainei. Deputații Sovietului Suprem al Ucrainei au luat act de informația ce li s-a oferit. O decizie în această privință va fi adoptată după întîlnirea vicepreședinților parlamentelor Moldovei și Ucrainei.

Refugiații s-au întîlnit, de asemenea, cu deputații poporului Larisa Skorik, Mihail Kosiv și Bogdan Kozearski, care și-au exprimat sprijinul pentru procesele de democratizare din Moldova și l-au condamnat pe separatiștii din Tiraspol și pe protectorii lor de la Moscova.

Reprezentanții Comitetului refugiaților au vizitat redacțiile unor ziare din Kiev, au ținut o conferință de presă pentru jurnaliștii ucraineni și corespondenții străini acreditați la Kiev, în cadrul căreia au răspuns la numeroase întrebări despre situația din Moldova. Refugiații s-au convins că atît kievenii, cît și majoritatea ziariștilor cunosc situația din Moldova doar din informațiile lui Aleksandr But, președintele Uniunii ucrainenilor din Transnistria, care a devenit o marionetă a separatiștilor din Tiraspol și dezinformează opinia publică din țara vecină. Ei au dezvăluit esența mincinoasă a lui But, prezentînd evenimentele din Moldova în adevărata lor lumină.

Guvernul Rusiei dă mînă liberă armatei

Guvernul Rusiei a adoptat încă pe data de 20 iunie a. c. o hotărîre care — din motive greu de înțeles, dacă ținem seama de importanța și implicațiile ei posibile, — nu a fost făcută publică decît acum, după trei săptămîni, și care, practic, dă mînă liberă în acțiuni trupelor rusești staționate pe teritoriile fostelor republici sovietice.

Arătîndu-se că împotriva unităților și subunităților forțelor armate ale Rusiei se întreprind «acțiuni agresive», în hotărîre se stipulează că «pentru asigurarea capacității de apărare și a securității Rusiei, a vieții și sănătății militarilor și familiilor lor», Guvernul Rusiei autorizează comandanții trupelor rusești de pe teritoriile statelor din fosta U.R.S.S. ca, în cazul unor «atacuri armate nepovocate asupra unităților militare, orășelelor și altor obiective ale forțelor armate ale Rusiei, asupra militarilor și familiilor lor», «să ia, în virtutea dreptului de autoapărare, măsuri adecvate pentru curmarea acestor acțiuni agresive, inclusiv să deschidă focul asupra atacatorilor».

Logică, la prima vedere, hotărîrea guvernului de la Moscova nu poate, totuși, să nu dea naștere la unele întrebări cît se poate de firești, și anume: în ce măsură capacitatea de apărare și securitatea unui stat, în cazul de față ale Rusiei, se asigură pe teritoriul altui stat, de exemplu al Moldovei, de care o desparte o întreagă Ucraină și care nu pare să fi avut vreodată barem în intenție să atenteze la securitatea și — mai ales — la capacitatea de apărare a colosului de la răsărit? Și apoi, cine este în măsură să aprecieze dacă un atac este «provocat» sau «neprovocat»? Sau pur și simplu inventat, pentru a «provoca» un atac «neprovocat»?

M. MALER.
Moldova-pres.

Călare pe... tanc

Da-i bogată, bre, țara rusească, nu șagă. Mai ales în generali, vorba noastră, a românului-moldovean: vrei să dai cu piatra într-un cîine și dai într-un general. Și armatele schimbă generalii ca pe cai de poștă. Sau cum mai spunem și sfătosul nostru humulești-an: se schimbă ca moș Nichifor Cotcaru în cai bălani.

Ce să-i faci, dacă-i plină lumea de generali. Armata a 14-a, de exemplu, la mai bine de un an a schimbat vreo treipatru generali. A fost ba Morozov, ba Iakovlev, ba Netkaciov... Și iată că vine la rînd următorul, al patrulea — Aleksandr Lebedi.

Dar șochează cum acest Lebedi s-a încadrat în activitatea «pașnică» a armatei a 14-a, cum spun rușii, «shodu v boi». Mai întîi, prin intermediul televiziunii «Ostankino», ne-a «familiarizat» într-o manieră tipică militară cu doctrina sa «pașnică și umană». Apoi tovarășul conducător de oști Lebedi ne-a «explicat» destul de succint, concis și laconic că măria sa nu-i dispus să glumească. Căci odată și odată trebuie și dumnealui să-și demonstreze capacitățile militare. În Afganistan n-a reușit să se evidențieze, căci erau alții mai cu mustață.

După cum spuneam, a sosit și ora multașteptată a stimabilului Lebedi. Patria i-a încredințat asigurarea liniștii, păcii și ordinii în «rodnoe Pridnestrovie». Oare nu se visează și el cu vreun monument pe aceste meleaguri? Să zicem, asemeni lui Suvorov. Numai că nu călare pe cal. Ci pe tanc...

Ion PRISĂCARU,
Or. Chișinău.

REFUGIAȚII — DUREREA NEAMULUI

Cine va recupera averea?

Cea mai mare urgie pe fața pămîntului este războiul. Asemenea cuvinte acum pot fi auzite la tot pasul. Războiul înseamnă explozii, foc, moarte, ruine, bejenari — femei și copii fugind de gloanțe și proiectile, de ferocitățile veneticilor agresivi de tot soiul. Acum, cînd subunități ale armatei a 14-ea a Rusiei au pornit și ele cu foc asupra satelor și orașelor noastre, numărul refugiaților din zona de conflict crește cu fiece zi. Oamenii își lasă casele, averea, pomi roditi din ogradă și pleacă. În urma lor vin cazacii și gardiștii lui Smirnov: să prade, să incendieze, să-i schingiuiască pe băștinașii care n-au reușit să se refugieze.

Desigur, bejenarii au nevoie de ajutor și de sprijin, pe care Guvernul, alte diferite organizații se străduiesc să îl acorde în măsura posibilităților. Recent, printr-o hotărîre a Guvernului Republicii Moldova, a fost instituit biroul executiv al Comisiei republicane pentru coordonarea acțiunilor în vederea asigurării materiale a refugiaților, formațiune provizorie alcătuită din reprezentanți ai diferitelor ministere. În fruntea lui se află dl Ion Ralea, jurist de specialitate, Dumnealui ne-a informat că în funcțiile de serviciu ale «aparatului» său din cinci persoane intră: examinarea și cercetarea minuțioasă a plîngerilor și cererilor cetățenilor refugiați; coordonarea activității de primire, depozitare și repartizare a ajutoarelor umanitare; controlul asupra cheltuielilor efectuate din bugetul republicii, elaborarea diferitelor proiecte de hotărîri în problemele refugiaților etc.

Dl Ion Ralea are într-o mapă mai multe plîngeri și cereri ale celor ce și-au părăsit casele. Le citești și nici nu-ți vine a crede că asemenea lucruri se pot întîmpla în zilele noastre.

Gheorghe G. din Dubăsari scrie: «În noaptea spre 26 martie 1992, pe la orele 3, cazacii și gardiștii ne-au intrat în casă, și au furat tot ce se putea scoate: haine, obiecte de uz casnic, lenjerie de pat, încălțăminte... (urmează o listă de două pagini — red.). Apoi au dat foc casei». Bietul om, pe care din motive cunoscute nu-l nominalizăm, a scăpat cu zile, dar a rămas fără nimic, doar cu ceea ce avea pe el. Și acum cere ajutor de la Guvern.

Veronica A. din același oraș: «Ne-au luat tot ce am avut: frigiderul, televizorul, mașina de spălat, vinul din beci, cîteva covoare și o mulțime de alte obiecte fără de care gospodăria nu-i gospodărie. Pe de asupra ne-au mai distrus și automobilul».

Lidia C. din Corjova a avut un apartament amenajat cu patru odăi. Acum nu mai are nici apartament, nici obiectele din el.

Lui Vladimir R. din Dubăsari i-a fost incendiat garajul: a ars automobilul, alte obiecte strămutate aici din casă.

Lista acțiunilor de jaf ar putea fi prelungită. Mapa conține circa 30 de asemenea plîngeri și toți autorii lor cer ajutor, cer să li se restituie costul averi pierdute.

— Cererile sosite pe adresa noastră, spune dl Ion Ralea, sînt o foarte mică părticică din jafurile întreprinse de smirnoviști. Și oamenii rămași fără masă și casă trebuie să fie ajutați. Toți pînă la unul. Nu numai acei care s-au adresat cu cereri. De acea mai întîi de toate este nevoie să elaborăm un document ce ne-ar permite să determinăm cine e refugiat și cine nu, adică un statut al refugiatului. O problemă primordială este cea cu privire la restituirea averii oamenilor, asigurarea cu spațiu locativ a celor rămași pe drumuri din cauză că le-au fost distruse casele. Sarcina noastră, a biroului, e să studiem situația și să facem propuneri concrete, adică să ajutăm Comisia respectivă, Guvernul.

(«Cor. «M. S.»).

«Vrem bani».., dar bani nu-s

Liga femeilor, organizație creștină și democrată, de la înființarea ei s-a dedicat carității confirmîndu-și în fond menirea. Chiar din primele zile de refugiere a populației din stînga Nistrului, la sediul Ligii permanent veneau femei care găseau consolare și sprijin. Atunci pe adresa organizației veneau și bani mai mulți, și ajutoare mai multe. Însă concomitent cu extinderea focarului războiului numărul refugiaților crește. Blocada economică, deconectarea gazului au condus la înregistrarea a mari restanțe în Republică. În consecință, ajutoarele, îndeosebi cele bănești, s-au redus simțitor. Pe contul Ligii se transferă acum sume mici, comparativ cu necesitățile refugiaților. Astfel este imposibil a-i asigura pe toți cei care vin după ajutor.

În una din aceste zile am întîlnit un grup mare de femei, unele cu prunci în brațe, care veniseră la Liga femeilor după bani. Li s-a spus că nu-s bani de vreo cîteva zile, că Liga e o organizație obștească care nu dispune de finanțe proprii. Avalanșa de voci creștea. Femeile își spuneau durerile, cine și ce a avut de suferit. Mai spuneau că ajutoarele venite de peste hotare nu totdeauna ajung la refugiați. Învinuiau conducerea republicii, persoane concrete, care, chipurile, au dorit Tricolor și «limbă latină» și din cauza aceasta e război. Doamnele de la Ligă, cîțiva ziariști încercau să le explice adevărul, care-s motivele nenorocirii abătute asupra Țării. Era lesne de înțeles că în mentalitatea multora de dincolo de Nistru, în anii aceștia de avînt național, schimbări mari nu s-au produs. Dar replica precum că n-au de unde ști nimic, nimeni nu le spune, au găsit-o oarecum corectă. Aceste femei nu prea citesc ziare naționale nici acum, cînd sînt mai aproape de centrul cultural al Republicii. Motivează că nu le au, nici acasă nu le primeau. Ne întrista mult cînd ne reproșau că profităm de viață bună acum cînd ele sînt pe drumuri.

Tragedia constă totuși în aceea că a lipsit cultura în mediul nostru, dezbinarea a avut loc din cauza învrăjbirii a frate cu frate, a neîngăduinței față de aproapele. Astfel nu vom avea izbîndă. Zilele sînt grele. Hoții ne fură din case și din hotare. Fură mulți. O fi un blestem ce trebuie să-l ducă în circă această palmă de pămînt secole la rînd și nu mai are dezlegare. Să ne unim gîndurile întru izbăvire acum, în momente crîncene. Ar fi bine, foarte bine dacă aceste femei refugiate ar fi angajate. Dispoziția să aparțină celor de sus, căci este posibilă o dezordine între cei porniți pe drumul pribegiei.

(Cor. «M.S.»).

Receptivi la durerea noastră

Organizații, asociații, întreprinderi, gospodării agricole sînt încadrate în acțiunile de binefacere pentru oamenii pătimiți din cauza războiului. La asociația femeilor din Moldova responsabilă pentru persoanele refugiate e dna Ecaterina Selvestru, secretar responsabil al acestei organizații. Referitor la ajutoarele materiale organizate în republică și în țările care răspund la durerea populației noastre dumneaei ne-a relatat:

— Avem grijă atît de refugiați, cît și de patrioții de pe poziții, din spitalele noastre, de orfani, de femeile rămase fără soți. Zilnic se întreprinde ceva întru a le alina durerea. În raioane avem filialele asociației, care au grijă să formeze echipe de a pleca pe poziții cu bucate pregătite. Aș menționa activismul femeilor din Hîncești, Cantemir, Telenești, Singerei. Un mare ajutor au acordat refugiaților, politiștilor și voluntarilor fabrica de încălțăminte «Zorile», cea chimică, asociațiile «Viorica» și «Steaua roșie». Țin să mulțumesc bunilor noștri frați de peste Prut, care manifestă o grijă părintească față de copiii refugiați. Nespus de multă căldură le acordă filiala Bacău a societății «Pro Basarabia și Bucovina», în persoana dnei Bercoci Vasilica. Un număr mare de copii se odihnește în tabăra bacauană «Valea Budului», unde ei nu duc lipsă de nimic. Avem și alte adrese. Pretutindeni sîntem primiți cu brațele deschise. Încă o dovadă că sîngele apă nu se face.

(Cor. «M.S.»).

Depuneri în «Contul Moldova» la «Bankcoop» S.A.

După cum am mai anunțat, din inițiativa unui grup de senatori ai Parlamentului României, la Banca de credit cooperatist «Bankcoop» S.A., a fost deschis recent un cont, denumit «Contul Moldova», în cadrul căruia se pot depune, în lei sau valută, diferite sume de bani în sprijinul fraților noștri de peste Prut, greu încercați, în prezent, de luptele separatiste și agresiunea străină. Sumele depuse pînă acum în acest cont totalizează peste 4 milioane lei. În continuare, la toate cele 41 de sucursale și 66 de filiale ale băncii, precum și la cele 853 de cooperative de credit din întreaga țară se vor primi sumele de bani depuse de persoane fizice sau juridice, cu condiția ca pe documentele de depunere să se menționeze expres «Pentru Contul Moldova». Pentru operațiile respective nu se percep comisioane. Sumele donate în acest cont vor fi puse la dispoziția Guvernului și Parlamentului Republicii Moldova, transmite Rompres, preluată de Moldova-pres.

Minciuni gogonate

Ministerul Apărării al Republicii Moldova a remis spre difuzare următoarea declarație:

Televiziunea «Ostankino» continuă dezinformările împotriva Republicii Moldova și a forțelor armate. Astfel, în ziua de 10 iulie, telecompania «Ostankino» a difuzat la ora 13.00 o informație în care a afirmat că forțele armate ale Moldovei au încălcat, chipurile, înțelegerile de încetare a focului în zona de conflict.

Ministerul Apărării al Republicii Moldova declară cu toată răspunderea că această știre a telecompaniei «Ostankino» nu este decît un nou fals premeditat, avînd din nou drept scop discreditarea Republicii Moldova în fața opiniei mondiale. Ministerul Apărării declară, de asemenea, că forțele armate ale Republicii Moldova, conform înțelegerilor de încetare a focului, nu au comis asemenea acte. Acest fapt este confirmat și de observatorii Federației Ruse în frunte cu general-colonel Semionov.

Petru CĂRARE

INSTANTANEE

OASPEȚI NEPOFTIȚI

Îți trimit
Cîte-un cazac.
Și dacă-l primești «ca lumea»
Se avîntă în stac:
«Ei, iyperiod, neam căzăcesc!
Nu vedeți?
Nu ne luhesc...»

NEOCUPANTUL

Peste hat un os ți-aruncă
Și cu un expert,
Alt monstru,
Drept din țară te alungă:
«Osu-i os...
Din neamul nostru».

HANUL BATII
(Din mormînt)

Cîte neamuri
Am supus,
Prost am fost
Și nu le-am spus:
«— Na-vă, bre, eliberare!
Și-a rămas că-i ocupare».

ȚĂRII MOLDOVEI

Dușmani,
În cete breze,
Tot vin fără-a-nceta
Să te elibereze
De... libertatea ta.

FOSTUL NOMENCLATURIST

— Dacă timpul s-a schimbat,
Ziceți-mi și democrat,
Dar eu sînt
Tot ce am fost:
Contra voastră
Și cu post.

Cazacii întrec orice măsură

Pe zi ce trece numărul infracțiunilor și crimelor comise de cazaci, de membrii altor formațiuni armate din stînga Nistrului, transmite agenția Moldova-pres. Astfel, în ziua de 9 iulie, cazaci, în stare de ebrietate, s-au dedat unui dezmăț în chiar centrul Tiraspolului, aplicînd arme de foc. Iar pentru a face ordine, a fost chemată o companie de comendutre în frunte cu comandantul orașului Tiraspol, colonel Bergman. Cazacii nu s-au liniștit însă decît după ce centrul orașului a fost înconjurat pentru trei ore de blindate și patrule înarmate.

Beția printre cazaci și gardiști a atins o asemenea amploare, încît comitetul femeilor din Transnistria a fost nevoit să facă o declarație în această privință la radioul local.

Discuții colțuroase la o masă rotundă

VULCANEȘTI. (De la corespondentul nostru). A susține eforturile factorilor de decizie de trecere a limbii găgăuze la grafia latină, faptul fiind interpretat drept o pregătire a lărgirii sferelor de contact intelectual cu alte popoare, în special cu cele de origine turcică — aceasta a fost concluzia finală a deliberărilor susținute în cadrul acestei întîlniri la «masa rotundă» cu participarea cadrelor didactice de la institutiile preșcolare și de la școlile din orășel și din localitățile cu populație găgăuză ale raionului. Pedagogii s-au pronunțat concomitent pentru editarea de urgență a manualelor și îndrumarelor metodice, pentru crearea bazei materiale impetroase — acțiuni ce trebuie să preceadă trecerea ca atare la grafia latină.

Cît privește cel de-al doilea aspect al problemelor abordate în cadrul «mesei rotunde» — crearea școlii naționale găgăuze — s-au declanșat discuții aprinse și controversate, exprimîndu-se temerile că «experimentul în cauză s-ar solda cu românizarea sau turcizarea găgăuzilor». O concluzie a fost, totuși, unanimă și în această privință: în localitățile populate complet de găgăuzi limba de studiu în școală trebuie să rămînă cea rusă, desăvîrșindu-se treptat procesul de studiere a limbii găgăuze pe baza grafiei latine.

Guvernul Rusiei dă mînă liberă armatei

Guvernul Rusiei a adoptat încă pe data de 20 iunie a. c. o hotărîre care — din motive greu de înţeles, dacă ţinem seama de importanţa şi implicaţiile ei posibile, — nu a fost făcută publică decît acum, după trei săptămîni, şi care, practic, dă mînă liberă în acţiuni trupelor ruseşti staţionate pe teritoriile fostelor republici sovietice.

Arătîndu-se că împotriva unităţilor şi subunităţilor forţelor armate ale Rusiei se întreprind «acţiuni agresive», în hotărîre se stipulează că «pentru asigurarea capacităţii de apărare şi a securităţii Rusiei, a vieţii şi sănătăţii militarilor şi familiilor lor», Guvernul Rusiei autorizează comandanţii trupelor ruseşti de pe teritoriile statelor din fosta U.R.S.S. ca, în cazul unor «atacuri armate neprovocate asupra unităţilor militare, oraşelelor şi altor obiective ale forţelor armate ale Rusiei, asupra militarilor şi familiilor lor», «să ia, în virtutea dreptului de autoapărare, măsuri adecvate pentru curmarea acestor acţiuni agresive, inclusiv să deschidă focul asupra atacatorilor».

Logică, la prima vedere, hotărîrea guvernului de la Moscova nu poate, totuşi, să nu dea naştere la unele întrebări cît se poate de firesti, şi anume: în ce măsură capacitatea de apărare şi securitatea unui stat, în cazul de faţă ale Rusiei, se asigură pe teritoriul altui stat, de exemplu al Moldovei, de care o desparte o întreagă Ucraină şi care nu pare să fi avut vreodată barem în intenţie să atenteze la securitatea şi — mai ales — la capacitatea de apărare a colosului de la răsărit? Şi apoi, cine este în măsură să aprecieze dacă un atac este «provocat» sau «neprovocat»? Sau pur şi simplu inventat, pentru a «provoca» un atac «neprovocat»?

M. MALEI
Moldova-pres.

Călare pe..tanc

Da-i bogată, bre, ţara rusească, nu şagă. Mai ales în generali, vorba noastră, a românului-moldovean: vrei să dai cu piatra într-un cîine şi dai într-un general. Şi armatele schimbă generalii ca pe caii de poştă. Sau cum mai spunea şi sfătosul nostru humuleştean: se schimbă ca moş Nichifor Coţcaru în cai bălani.

Ce să-i faci, dacă-i plină lumea de generali. Armata a 14-a, de exemplu, la mai bine de un an a schimbat vreo trei-patru generali. A fost ba Morozov, ba Iakovlev, ba Netkaciov... Şi iată că vine la rînd următorul, al patrulea — Aleksandr Lebedi.

Dar şochează cum acest Lebedi s-a încadrat în activitatea «paşnică» a armatei a 14-a, cum spun ruşii, «shodu v boi». Mai întîi, prin intermediul televiziunii «Ostankino», ne-a «familiarizat» într-o manieră tipică militară cu doctrina sa «paşnică şi umană». Apoi tovarăşul conducător de oşti Lebedi ne-a «explicat» destul de succint, concis şi laconic că măria sa nu-i dispus să glumească. Căci odată şi odată trebuie şi dumnealui să-şi demonstreze capacităţile militare. În Afganistan n-a reuşit să se evidenţieze, căci erau alţii mai cu mustaţă.

După cum spuneam, a sosit şi ora multaşteptată a stimabilului Lebedi. Patria i-a încredinţat asigurarea liniştii, păcii şi ordinii în «rodnoe Pridnestrovie». Oare nu se visează şi el cu vreun monument pe aceste meleaguri? Să zicem, asemeni lui Suvorov. Numai că nu călare pe cal. Ci pe tanc...

Ion PRISACARU.
Or. Chişinău.

Minciuni gogonate

Ministerul Apărării al Republicii Moldova a remis spre difuzare următoarea declaraţie:

Televiziunea «Ostankino» continuă dezinformările împotriva Republicii Moldova şi a forţelor armate. Astfel, în ziua de 10 iulie, telecompania «Ostankino» a difuzat la ora 15.00